Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 187. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ПЯТНИЦЯ, 12-го СЕРПНЯ 1921. — VOL. XXIX. No. 187. JERSEY CITY, N. J., FRIDAY, AUGUST 12, 1921. — THREE CENTS

ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКА ЗЕЛІЗНИЦЯ УСТУПАЄ ЮНІЯМ

ПРОСИТЬ О ПРОДОВЖЕННЄ ЧАСУ НА ВИБІР ПРЕДСТАВНИКІВ.

ШИКАҐО, 10. серпня. — Президент Пенсилвенійської Зелізниці просив нині телеґрафічно Зелізничу Робітничу Раду Злучених Держав в Шикаґо о продовженнє її до 15 днів часу, призначеного на відбуттє конференції з представниками робітників в справі виготовлення балотів для вибору представників робітників для конференції з представниками зелізниці в справі умов праці.

Сей крок зелізниці уважають в зелізничих кругах за почaку зміни становища зелізниці супроти „отвертої шапи", тобто зорґанізованих робітників. Як відомо, свого часу зелізниця хотіла завести нові правила праці на всіх зелізницях і по всіх шапах, належачих до сеї компанії. Робітники не згодилися. Компанія мусіла покликати конференції з представників зелізниці і зелізничих робітників. Коли прийшло до виборів представників зелізничих робітників, зелізниця видала сама балоти (картки до голосовання), котрими можна було голосувати лише на незорґанізованих робітників, а не можна було голосувати на представників юній. Робітники внесли протест проти сего рода виборів до Зелізничої Робітничої Ради Злучених Держав, що засідає у Шикаґо, і ся рада постановила, що такий спосіб переводження виборів делеґатів є неправний, що зелізниця не мала права вибирати ані заряджувати виборів ані видавати балотів для робітників. Рада приказала зелізниці дати робітникам нагоду до других виборів, при котрих вони малиби можність вибирати не лише з помежи себе, але також, як вони хочуть, якогось представника юнії. Дня 9. серпня був речинець, до якого зелізниця мала порозумітися з союзом зелізничих юній, належачих до Американської Федерації Праці, другими юніями і самими робітниками, щодо уложення нового балоту. Зелізниця сього не зробила на час; тепер просить Зелізничу Раду о продовженнє речинця до 15 днів щоби вона могла се зробити. Через кілька днів сподівалися, що зелізниця буде протестувати судово проти рішення Зелізничої Ради, і тому її просьбу до Зелізничої Ради пояснюють як познаку уступлення зелізниці в справі робітничих орґанізацій.

Зелізнича Рада відповіла телеґрафічно дирекції Пенсилвенійської Зелізниці, що вона годиться на продовженнє речинця.

СПРАВА ЗАПЛАТИ ВІД ШТУКИ НА ЗЕЛІЗНИЦЯХ

Перед Зелізничою Радою відбувалося нині дальше переслуханнє представників зелізничих робітників на яких 40 американських зелізницях, протестуючих проти пропозиції зелізниць завести заплату від штуки (робота на акорд, пісворк). Представники юній заявили на переслуханню, що в той спосіб зелізниці хочуть усунути заплату за перероб (овертайм) та заплату за роботу в свята.

БУДУТЬ БОРОТИСЯ ЗА 44-ГОДИННИЙ ТИЖДЕНЬ ПРАЦІ.

КВІБЕК, Канада, 10. серпня. — Конвенція Межинародної Друкарської Юнії постановила нині, що робітники, належачі до сеї юнії, будуть боротися за заведеннє 44-годинного тижня в усіх друкарських варстатах Канади і Злучених Держав.

На конвенції поставлено було внесеннє обнизити заплату юнійним урядникам, але конвенція по горячій дебаті порішила лишити їх, як вони були досі. Промовляючи підчас дебати, секретар і скарбник юнії заявив, що урядники юній, як так юнії зарядять, готові заїздити до дешевих готелів, але урядники волілиби стрічатися з представниками підприємців „на рівні".

ПАЛАТА ПОСЛІВ УЖЕ ОБТЯЛА 550 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ З ПОДАТКІВ.

ВАШІНҐТОН, 10. серпня. — Републиканські члени комітету палати послів для справи податків обтяли нині ріжні податки так, що через те податки зменчаться о яких 550 міліонів долярів.

Межи инчим скасовано податок за подорож, а податок від содових напитків мають платити не консументи (споживачі), але фабриканти. Зате піднесено податки від інкорпорації. Рівночасно увільненнє батька родини від податку піднесено з 200 долярів за кождого удержуваного ним члена родини до 400 долярів.

Сі зміни пороблено під впливом недавних конференцій представників републиканської партії в конґресі з президентом Гардинґом.

КРИТИКУЮТЬ ПРЕЗИДЕНТА ЗА МИР З НІМЕЧЧИНОЮ.

ВАШІНҐТОН, 10. серпня. — Сенатор Гарісон з Місісіпі критикував нині остро президента Гардинґа за його тайну політику в справі мира з Німеччиною. Хоч уже сорок днів минуло від часу, як президент підписав резолюцію конґресу, проголошуючу мир з Німеччиною, мимо сього конґрес до нині не знає, що зроблено в справі сього мира. Підчас дебати показалося, що навіть провідники републиканської партії в сенаті не знають нічого про переговори, які тепер мають вестися в сій справі в Німеччині.

ЦІЛА ГОСПОДАРЧА СИСТЕМА РОСІЇ МУСИТЬ БУТИ ЗМІНЕНА — КАЖЕ ГУВЕР.

ВАШІНҐТОН, 10. серпня. — В каблевий депеші до бувшого президента Швайцарії, Герберт Гувер заявляє, що обєм голодової нужди в Росії є так великий, що на її поборення не вистарчать средства приватних добродійних товариств.

Росія є наражена на повторювання голоду, кождого року, так довго, доки ціла господарча система там не буде змінена.

При помічній акції для Росії, коли ся акція має принести тревалий успіх, не вистарчить лише доставити средства поживи. Мусить бути піднята робота, щоби привернути комунікацію, щоби оживити рільництво та піднести промисл, який тепер в руїні.

Поміч Росії, подана в инших формах, може мати лише хвилевий успіх.

МЕТОДИСТИ В ОБОРОНІ ДЕБСА

ВАШІНҐТОН, 10. серпня. — Епископ Лекеленд з Денвер, один з найбільше знаних методистів на вестах, розпочав акцію, в ціли увільнення Дебса і других політичних вязнів. Він стремить до сего, щоби всі костели в Злучениих Державах зажадали їх увільненння.

В письмі до адвоката Дебса, Самуеля Кестлетонна, епископ Лекеленд пише що буде старатися перевести відповідну резолюцію на зїзді методистів, який відбудеться 31 серпня в Денвер, в стейті Колоредо.

Методистський епископ пише:

„Я є особисто переконаний, що всякі ограничення прав свободи слова, преси і зґромаджень є неамериканське і неконституційне. Підставою істновання републики є охорона прав опозиційної меншости.

„Коли знесеться ті права, свобода станеться звичайною байкою.

„Держати в вязниці такого чоловіка, як Дебс, є вершком неконсеквенції.

„Америка з певностю не схоче бути напятнована як менче людяна від Анґлії, Франції і Італії, в відношенню до політичних вязнів.

Хто знає, чи і Христос не сидівби сегодня в вязниці, колиб в часі війни був навчав: — благословенні ті, що творять мир".

В КОРОЛІВСТВІ ПОЛЬСЬКІМ НІХТО НЕ ПЛАТИТЬ ПОДАТКІВ.

Малопольські посол д-р Гершко Діяманд на засіданню ради міста Львова заявив, що „в королівстві польскім ніхто не платить податків"

ГОЛОДНІ РОСІЙСЬКІ МАСИ ПЕРЕХОДЯТЬ ВЖЕ ПОЛЬСЬКУ ГРАНИЦЮ.

ВАРШАВА, 10. серпня. — Чим раз більші громади зголоднілих російських селян зачинають вже переходити польську границю, головно на полудне від великих пінських болот; кождого дня тисячі Росіян переходять на територію Польщі, непокоючи тамошне населення та забираючи йому і так не дуже обильні запаси поживи.

Премієр Вітос відбув з цілим польським кабінетом спеціяльну нараду в справі грозячої Польщі небезпека з боку голодної Рсоії.

Правдоподібно, польске правительство заапелює до всіх держав о уділення помочі російському урядови в боротьбі з голодом.

Поляки є дуже занепокоєні сим, що на польській границі появився ґенерал Буденний на чолі двайцятьтисячної армії.

Буденний знаходиться тепер, як доносять польські інформації — в околицях між Києвом і Мінськом.

ГОЛОДНІ РОДИЧІ ПОКИДАЮТЬ 300 ТИСЯЧ СВОЇХ ДІТИЙ.

РИГА, 10 серпня. — Тутешні російські ґазети одержали вісти з Росії, що в надволжанских околицях голодні родичі оставили своїх дітий в дома, а самі вийшли в світ за хлібом. Покинених родичами дітей начислюють около 300 тисяч, і большевицьке правительство є змушене обняти над ними опіку.

ЧОГО РОСІЯ ПОТРЕБУЄ.

ПАРИЖ, 10 серпня. — Ґазета „Популер" обчислює запаси збіжа, які будуть потрібні Росії, щоби усунути голодову катастрофу, в такий спосіб:

Для селянського населення потреба 48 міліонів пудів, для міст 17 міліонів, на засіви 15 міліонів, разом 80 міліонів пудів, або тисяч триста міліонів кільоґрамів. На перевезення сеї маси збіжа потребаби 400 кораблів або 150 тисяч товарових ваґонів.

ЗІ СЕКРЕТАРІЯТУ СОЮЗА НАРОДІВ.

Комісія Союза Народів рішила оснувати комісаріят для репатріяції російських біженців, яких ще доси числять на 2 міліони, в тім 100.000 людей з 6. армії Врангля.

Осінне засідання Союза Народів буде, між иншим займатися реґістрацією міжнародних, умов. Доси предложено Секретаріятови 130 таких умов.

ҐУВЕР УЖЕ ПОЧИНАЄ ЗАПОМОГОВУ АКЦІЮ ДЛЯ ГОЛОДУЮЧОЇ СОВЕТСЬКОЇ РОСІЇ.

ВАШІНҐТОН, 10. серпня. — Хоч після донесень з Росії, советське правительство випустило з Росії лише тих Американців, що були вязнені в советських тюрмах, а не випустило Американців, находячихся на волі, Американська Запомогова Адміністрація вже почала на приказ Гувера, її президента, робити пляни щодо несення помочи голодуючій советській Росії.

Гувер дістав запрошенне від ріжних чинників в Европі, також занятих запомоговою акцією для ратовання голодуючих в советській Росії, щоби відбути конференцію усіх, які такою акцією займаються. Однак Гувер не згоджується на таку конференцію, поки ріжні орґанізації не будуть уже в советській Росії і не побачуть положення на місци.

ПОГОЛОСКИ, ЩО ЛЕНІН ВИЇЗДИТЬ З РОСІЇ.

КОПЕНГАҐА, 10. серпня. — Телеґрама з Ревля доносить, що Николай Ленін, голова советського правительства, виїзде між 15 а 20 серпня з Москви, щоби удатися в подорож до Анґлії.

Одна версія каже, що лікарі поручили Ленінови виїхати з Росії для поратовання злого здоровля, після другої версії, Ленін задумує виїхати з Росії бо недавно поріжнився з Троцким і иншими большевиками „радикалами", в справі способів поборювання голодової катастрофи.

ПАПА АПЕЛЮЄ ДО ЦІЛОГО ХРИСТІЯНСЬКОГО СВІТА В ХОСЕН РОСІЇ.

РИМ, 10. серпня. — В Апостольськім листі, зверненім до всіх держав християнського світа, римський папа просить о „спільну акцію в імени Христа, який поніс смерть для спасення цілого людства".

Папа взиває до орґанізовання помочі населенню Росії, — „котра хотяй відлучена від римського престола через цілі віки — мимо сего є близька серцю апостольському заступникови".

ПІЛЬНІ КОНИКИ ПОТОПИЛИСЯ В РІЦІ.

КВЕБЕК, (Канада). — Нечислені хмари неживих пільних коників пливе в долину ріки св. Ларентія. Місцями ціла поверхня велитенської ріки є покрита пільними кониками.

Причину сего учені пояснюють так:

Пільні коники, що йшли величезними масами, поїли вже все за собою. Коли в дальшім своїм поході натрафили на велику ріку, якої не були в силі перелетіти, пільні коники повнили самовбийство, кидаючися в ріку цілими хмарами.

ПАРИСЬКА ВИСТАВКА ПОЛЬСЬКОГО МИСТЕЦТВА.

Уладжена польським урядом виставка мистецтва в Парижі, потерпіла повну невдачу. Витрата кількох міліонів на її уладження виявилася безуспішною. Французька преса, яка з захопленням розписувалася про виставку чеського і югославянського мистецтва поминула польську виставку, або мовчанкою, або кількома стрічками легковаження і неґації. З великої культурно політичної імпрези, якою мала бути виставка, вийшло одно тільки розчарування у Поляків і несмаку у їхніх заприсяжених приятелів Французів.

ПЛЯН НІМЕЦКИХ МОНАРХІСТІВ

Мадярські часописи пишуть, що подорож Берхтольда з Швайцарії до Мінхен є в звязку з плянами німецьких монархістів. Центр аґітації за монархінну дунайську конференцію з Габсбурґами і Вітельсбахами на чолі, находиться в Мюнхен. Подорож Берхтольда, як говорять, відбувається по вказівкам цього центра.

РОСІЙСЬКА СИТУАЦІЯ НА НАЙВИСШІЙ РАДІ

ПАРИЖ, 10. серпня. — Найвисша Рада, перервавши наради в шлеській справі, приступила до обговорення грецько-турецької війни.

Комісія знавців, якій Найвисша Рада поручила витичити докладну границю щодо поділу Горішного Шлеску, буде готова зі своєю працею вже до найблисшого засідання Найвисшої Ради.

В справі оружного конфлікту між Грецією і націоналістичним турецьким правительством в Малій Азії, Найвисша Рада порішила, що всі держави мають заховати найстислійшу невтральність.

Однак, згідно з заявою представника Злучених Держав, держави мають зовсім вільну руку достарчувати военних матеріялів одній чи другій з воюючих сторін.

Після заяви англійського міністра для заграничних справ — вже два рази великі держави хотіли посередничити між Греками і Турками. Перший раз в марцю, другий раз в червни сего року. Однак ні Турки ні Греки сего посередництва не приняли.

Отже европейським правительствам не остається нічо, як ждати, аж воюючі сторони самі прийдуть з жаданнем о посередництво.

Відтак приступила Найвисша Рада до справи помочі Росії.

Французький премієр, Бріян, сейчас на вступі російської дискусії, поставив від французького правительства внесок, щоби всі союзні держави прилучилися до американської ратункової акції, під проводом Герберта Гувера.

— Російський народ, — казав Бріян, — який боровся з початку війни за справу союзників, має сегодня право жадати від великих союзних держав, щоби йому прийшли з помочію.

Ллойд Джордж попер внесок французького премієра і заявив, що поміч Росії мусить бути зорганізована на дуже широку скалю.

Ллойд Джордж говорив:

— Я особисто не належу вправді до прихильників советської влади, однак без співділання советів всяка ратункова акція в Росії є неможлива.

— Для сеї цілі, думаю, союзні держави повинні війти в зносини з советським правительством. Се не є справа політики, але справа людськости.

Японський представник, італійський премієр і репрезентант Бельґії заявили свою згоду, щоби негайно була покликана комісія, яка опрацює плян співділання в російській ратунковій акції з боку всіх союзних держав і сей плян предложить до одобрення і ухвали Найвисшій Раді.

ІРЛЯНДСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ПРИНЯВ ПРОПОЗИЦІЮ ЛЛОЙДА ДЖОРДЖА

ЛОНДОН, 9. серпня. — Після зовсім певних інформацій лондонський „Таймс" доносить, що Ірляндський парлямент згодився на мирові пропозиції Ллойда Джорджа, з деякими застереженнями.

Провідник ірляндських републиканців Де Валера приготовляє ірляндську відповідь англійському правительству на основі помирення між народами Англії і Ірляндії.

АВСТРІЙСЬКІ КОМУНІСТИ ПРО ПОСЛІДНІ ПОДІЇ В РОСІЇ.

РИҐА, 9. серпня. — Голова австрійської комуністичної делеґації, яка тут задержалася в повороті з конґресу третого Інтернаціоналу в Москві, — заявив в розмові з кореспондентами великої европейської преси, що советські власти пережену ть міліони зголоднілого і епідемічними недугами діткненого російського населення до других европейських країв. Се після гадки австрійських комуністичних делеґатів є конечностю, щоби життя в Росії стало можливе.

„Совети не можуть бути повалені — запевнювали австрійські делеґати — бо є фактом, що нема в Росії сегодня нікого, хто мігби перенятн їх місце.

„Однак комуністичні ідеї будуть мусіли бути в дечім ослаблені, та будуть мусіли бути заведені компроміси".

Після думки австрійської делеґації, нема вже часу на ніякі переговори і свою поміч повинна Америка сейчас вислати до Росії, бо там тисячами люди гинуть кождої години внаслідок голоду і пошестий.

Коли не прийде поміч ззаграниці, ціла Европа на тім страшно потерпить.

Зараза перекинеться на всі сусідні з Росією краї, та масам зголоднілих людий, які тепер вандрують по цілій Росії, шукаючи за хлібом, ніхто не буде в силі опертися. Вони кинуться на инші европейські краї та спльондрують їх, оставляючи за собою смерть і знищенне.

В першій мірі потерпить Польща.

Вкінци заявив голова австрійських комуністів, що не є згідне з правдою, що число втікаючих зі своїх сіл російських селян виносить вже тепер около 15 до 20 міліонів душ.

Всеж таки зовсім правдиві факти є в Росії того рода, що мусять в цілім світі збудити оправданий страх. І тяжко приходиться зрозуміти, що в виду страшної катастрофи, яка грозить цілому світови, европейські краї і Америка в так повільним темпі взялися до ратункової акції. З голодної і зараженої Росії, епідемічні хороби пошираться по цілій Европі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

ОРГАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ СТАРОМУ КРАЄВИ!

ВІДСИЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЕЙЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ, ХОРИХ, ВДІВ І СИРІТ!

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ҐАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

ПАРИСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ.

Перший день біжучих нарад Найвисшої Ради аліянтських держав, що тепер відбувається в Парижі, не приніс сповнення пророцт тим, що ворожили, що на тій конференції покінчиться союз Анґлії з Францією і що обі держави від тепер підуть кожда своєю дорогою. Аліянтський союз не буде розірваний через шлеську справу. Обі головні спорючі держави, себто Анґлія та Франція, згідно признали, що в справі Шлеску можна прийти до згоди, до компромісу.

Велика частина заслуги за се припадає певно анґлійському премієрови, котрий говорив в справі Шлеска отверто, явно, нічого не закриваючи. Він вправді привитав появившогося наново репрезентанта Злучених Держав та не уступившого представника Япану, але заявив, що справа Шлеску обходить передовсім три держави, котрі мусять взяти на себе відвічальність за переведенне в життє принятої постанови. Сими державами являються Анґлія, Франція і Італія. Анґлія і Італія годяться в тім, як треба рішити питанне Горішнього Шлеска. Франція не годиться.

Далі Ллойд Джордж представив анґлійське становище в сій справі. Анґлія стоїть на тім, що в справі визначення польсько-німецької границі на Шлеску треба взяти передовсім під увагу бажанне населення, виявлене голосованнем. Треба памятати, що на кождих 4 людий, голосуючих за Польщею, було 7 людий, голосуючих за Німеччиною. Анґлія стоїть за те, щоби Німеччині признати ті округи, де за нею віддано 2 рази більше голосів як за Польщею. Далі вона домагається, щоби при розділі других округів кождий голос мав таку саму вартість, без огляду чи він відданий селянином чи ремісником чи робітником в місті. Не треба брати промислових округів під спеціяльну увагу; промисл поставили люди, і як такі вони не вічні. Село є вічне; воно не скоро зміняєсь; воно може бути постійною основою політичних розділів. При порішенню державної приналежности округів, притикаючих чи до одної чи до другої держави, треба взяти під увагу не лише волю населення, але також і те, чи такий округ не становить частину господарського округа в сусідній державі.

Всяке инче рішенне шлеського питання на думку Ллойда Джорджа хибне і ані анґлійський уряд ані жадна частина британської імперії не буде його піддержувати. Тут Ллойд Джордж прийшов до французького становища. Франція не годиться з Анґлією в тім, що вона хоче забрати від Німеччини як найбільше землі, як найбільше людий, як найбільше добра і природних богацтв. В той спосіб думає Франція забезпечитися перед Німеччиною на случай якої нової війни межи Німеччиною та Францією. Ллойд Джордж остро критикує таку політику Франції. Він звертає Франції увагу, що в той спосіб, рабуючи Німеччину з території, людий та природних богацтв, Франція себе не захороняє, але противно підриває. Франція повинна памятати, що вона виграла послідну війну з Німеччиною не тому, що вона була забезпечена на сході, але тому, що за нею стануло богато світових держав. Ті держави не булиби пішли за Францією, якби вони не могло показати своїм народам, що Франція була зачеплена несправедливо.

Так само буде в будуччині: Франція може сподіватися виграти проти Німеччини війну лише тоді, як вона буде могти переконати другі держави і народи про несправедливу зачіпку зі сторони Німеччини. Як що буде найменче підозрінне, щодо сеї будучої німецько-французької війни, що війна почалася тому, що Франція, побідивши Німеччину в послідній війні, надужила своєї побіди, щоби подиктувати Німеччині понижаючий, шкідливий, хижацький договір, — тоді ані Анґлія ані жадна британська кольонія не буде могти станути у війні по стороні Франції.

По такім ясним недвозначнім говоренню Ллойд Джордж запропонував, щоби визначенне польсько-німецької границі віддати спеціяльній комісії знавців (експертів), які при визначуванню границі мають взяти під увагу умови, поставлені Ллойдом Джорджом.

По промові французького представника Бріяна, котрий представив польські домагання в тій справі, та італійського премієра Бономі, котрий заявив, що признає плян Ллойда Джорджа справедливійшим, обі сторони згодилися віддати справу визначення границі комісії знавців Найвисшої Ради, з таким припорученнем, що вони мають розглянути докладно справу середного округа Горішнього Шлеска, дуже важного з промислового становища, де міське населенне голосувало сильно за Німеччиною, а міське та підміське за Польщею. Комісія експертів має роздивитися, котрих то громад сільських не можна відділити (з причини економічних чи для положення) від міських та показати, котрі зелізниці конче потрібні для економічного добробуту даного округа. Комісія має розглянути сі справи і предложити Найвисшій Раді докладний звіт.

В ОСЕНИ ЗАПАДЕ ВИРІШЕННЯ...

Три наймогутнійші держави світа й українська справа.

В осени сего (1921) року має бути тривало вирішене найважнійше питання світової політики, а саме: Чи найбільша держава світа Велика Британія відновить свій союз з Державою Сходячого Сонця — Японією, чи ні. Від цего рішення залежить у великій мірі не тільки доля куртури всіх европейських держав і народів, але також дальша будучність, історія людства. Тому треба цій преважній справі докладнійше придивитися, бо від неї залежати-ме також доля українського народу й держави.

Хто рішатиме це питання?

Коли на це питання дамо відповідь: „Розуміється, рішатиме Анґлія!" — то це не буде жадна відповідь. Бо Анґлія тепер зовсім не та, що була перед війною.

Анґлія **основно** змінилася не тільки на зовні, але і в своїм нутрі.

Якіж ті зміни?

Передпомовим днем зовнішних змін Анґлії треба уважати день 8. грудня 1917 р., коли анґлійські війска заняли Єрусалим. Незабаром впала в руки Анґлійців також Сирія. Тим ломила Анґлія хребет Туреччині й забезпечила собі свобідний шлях з Єгипту в Індію. Таким чином получила свої кольонії в Африці зі своїми кольоніями в Азії (бо Персія не могла їй ставити поважного опору).

Першим наслідком того важного факту єсть те, що Індійський Океан став анґлійським морем: від Рога Доброї Надії на кінци Африки аж по Сінґапоре на кінци Азії здовж побережа, довшого ніж половина земної кулі — повівають прапори Анґлії або її васалів (Портуґалії, Сіяму), крім незначних італійських і французьких енкляв над Червоним Морем.

Другим наслідком цего важного факту єсть те, що мезопотамські й полудневоперські нафтові простори знаходяться цілковито в анґлійських руках. Світового монополю Стандард Ойл Компани нема їй чого боятися навіть на випадок, якби нафтові поля Галичини й Румунії знайшлися в ворожих Анґлії руках. І якби незабаром наступило те, що предсказують, а саме, що воєнні фльоти будуччини гнані будуть виключно нафтою, — то Анґлія й на цей випадок забезпечена (рівно як Америка).

Третим наслідком цего важного факту єсть те, що в руках Анґлійців знаходяться не тільки всі святі місця Буддистів і Браманів, але також Християн, Жидів і Магометан. Крім Єрусалиму впали в анґлійські руки також Мекка і Медина. І тепер нема вже ні одної великої релігії, святі міста якої не булиб під охороною британського льва. Це має надзвичайне значіння для поваги Анґлії — тим більше, що вона відразу дуже розумно поставилася супроти нових набутків „святих місць": і з Палестини і з Геджасу зробила „незалежні" держави, яким дає — тільки свою могутню охорону. Таким способом позискує для себе дві наймогутнійші міжнародні сили: жидівство й іслям. Жиди вже тепер у кождій країні світа, де вони тільки є — а де їх нема? — творять прихильну Анґлії партію, а Магомедани ще тут і там бунтуються, але згодом можуть освоїтися з тим, тим радше, що це буде їм виґіднійше і що халіфат не звязаний ні з Царгородом, ні з турецькою династією.

Вкінци четвертим наслідком цего факту єсть, що з т. зв. Близького Сходу усунула Анґлія дві до того часу найважнійші сили: Туреччину(за якою стояла Німеччина) й Росію. Франція, Італія й Греція грають там тепер тільки другорядну ролю, — хиба, що хотілаб їх піддержати Америка. Т. зв. „орієнтальний договір" з 3. марта 1917., яким Франції признано побереже Сирії (з виїмком трьох пристаней) в дійсности не реґулює нічого. І якраз тепер Анґлія при посередництві Арабів випирає Французів з Сирії помалу, але постійно, прирікаючи її як „відшкодування" — Того й Камерун в Африці. Але під умовою, що Франція в тих двох африканських кольоніях (на які вона вже віддавна підносить свої претенсії) допустить анґлійську торговлю, що розуміється буде згодом рівнозначне з опануванием тих земель — Анґлією. (Гл. проф. В. Дебеліюс: „Вел. Британія і її світова держава після війни").

Так виглядають зовнішні зміни, які Анґлії принесла війна. Тепер Анґлія наймогутнійша з держав, які колинебудь були на землі: вона обіймає далеко більшу часть усіх замешкалих людьми країв земної кулі, під її владою живе понад 400 міліонів душ. Маючи таку силу, може вона рішати про долю — всіх народів, як тільки зрозуміє **внутрішні зміни,** які в ній зайшли і приноровиться відповідно до зовнішних, як тільки денебудь — сама не завдасть собі удару і не занедбає приготовити того, що слід у кождій части світа.

Треба признати, що анґлійські державні мужі не тільки зрозуміли основні зміни, які принесла війна самій суті їх державности, але й отверто та скоро заявили це прилюдно, кажучи, що годяться змінити навіть саму структуру (будову) велико-британської імперії. Річ в тім, що Анґлія булаб не виграла війни з Німеччиною без надсподівано сильної допомоги своїх кольоній і „домінії": вони прислали на европейські боєвища понад 2 міліони жовнірів (слова Ллойда Джорджа) й помогли Анґлії видержати найтяжший час, заки рушила свої сили Америка. Цей факт потягнув за собою важні наслідки: упала дотеперішна державна формула про „матірний край" Анґлію, супроти якої її кольонії немов дочки мали поводитися чемно і слухняно. Анґлійські великі домінії, як Канада, Австралія, Нова Зеляндія, Полуднева Африка — стали „повнолітними". Значить — вони хочуть повної рівноправности й суверенности тай уважають себе звязаними з европейською Анґлією тільки персональною унією (особою того самого короля).

На спільній конференції, яка недавно відбулася в Лондоні, домінії **однодушно** спротивилися навіть тому, щоби рада міністрів мала назву „державного кабінету", бо це вказувалоб на істнування якоїсь спільної екзекутивної влади, — а такої влади нема! І Ллойд Джордж зараз признав, що такої спільної влади дійсно нема, що домінії осягнули становище самостійних держав в нутрі великої анґлійської спілки та що анґлійська політика у всіх важних питаннях мусить бути **обдумована** й виконувана в порозумінню з ними...

Президент австралійських міністрів п. Гюз виголосив на першім засіданню промову, яка не лишає вже жадного сумніву, що до змагань домінії. Ось цікавійші місця тої промови: ...„Справи заграничної політики, що їх провід довгий час уважали привілеєм Великої Британії, дотичать цілу державу! Тому я певний, що Ви зрозумієте наше бажання: **пізнати причини** Вашої політики в Мезопотамії, Палестині, Росії,*) Єгипті, Греції й Туреччині. Це рішучо важне, щоби ми в заграничних справах стояли з Вами в тіснім звязку і щоби ми не після всего, **але заки ще щось станеться,** наперед довідувалися, які є пляни й яка має бути політика"!...

Так говорив премієр Австралії на конференції „матірного краю" з домініями, на якій вперве була заступлена Індія — двома дійсними Гіндусами. Були це магараджа з м. Кути і голосний діяч Срініварза Састрі. Вони передовсім зложили протест, що Індії все ще не уважається рівноправною державою й домагалися, щоби це сталось вже на слідуючій конференції.

Одначе це в дійсности сталося вже на відбутій конференції: адже Ллойд Джордж предложив їй найважнійшу й найтяжшу справу анґлійської політики до вирішення, а саме: чи відновити союз з Японією, чи ні. Конференція відложила цю важку справу до осени. І не дивниця. Бо велика війна, почата в 1914 р., не тільки що не вияснила всіх проблемів світової політики, але ще більше замотала їх й заострила. Вона виразнійше видвигнула небезпечний конфлікт між Америкою, Японією й Анґлією — тай дала тому конфліктови скорше назріти. Чим? Узброєнням і змілітаризуванням навіть тих держав, які досі не були такими. До того приходить ще богато инших чинників, які заповідають бурю.

Як відомо, одним з чинників, які викликали велику війну Німеччини з Антантою, був скорий зріст німецького населення й потреба для нього нових просторів. Отож населення Японії множиться ще дужше ніж німецьке — і тим самим Японія мусить шукати нових займанщин. Вона спробувала цего вже у війні з царською Росією й побідила її. Одначе Сахалін, Корея й часть азійського континенту показалися для Японії не конче відповідним тереном. Тоді Японія почала випирати Анґлію й Америку „мирним способом" з китайських шляхів і торговлі. Анґлія як її союзник мусіла на це спокійно дивитися тим більше, що мала на заході звязані руки. Інакше Америка: вона постановила в найблищих 15 літах видати 33 міліярдів долярів на озброєння. Це сума, під якою стогне Німеччина. Але зброєння Японії ще більші!

Супроти того перед Анґлією стоїть надзвичайно важке питання: Чи зброїтися також у такій мірі? Але тоді напевно будуть зруйновані її фінанси, які й так уже захитані останньою війною. А як Анґлія не додержить кроку Японії й Америці, тоді мусить прийти час, коли треба буде зречися верховодства над морями і всіх скарбів та вигід, які дає їй це верховодство. Є ще одна, третя можливість: поділитися впливами. Але з ким? З Америкою чи з Японією? Пані світа важко дійти було вже до такого поставлення справи, а ще важше відповісти собі на це питання. Бо Америка це спільна раса, спільна кров. Але вона щойно за 15 літ буде готова до страшної війни. А Японія мабуть уже готова, або незабаром буде. Австралія й Нова Зеляндія бояться розриву Анґлії з Японією, бо заки наспілаб допомога з далекої Анґлії й Америки — їм зараз бувби кінець від Японців. А тут у Лондон приїхав син самого мікада, престолонаслідник Держави Сходячого Сонця. Такі особи не приїздять чого будь. На двірець виїхав його зустрічати сам король Великобритійської держави, яка стоїть на роздорожю. І Анґлія ще не дала остаточної відповіди. Дасть осеню сего (1921) року.

Анґлійські політики якийсь час застановлялися ще над тим, чи далосяб відновити союза з Японією під умовою, що цей союз не зобовязує Анґлії помагати Японії на випадок війни з Америкою. Але Японія дала до пізнання, що такий союз **згодом** не представлятиме для неї жадної вартости. І проблем лишився досі нерозвязаний.

Перед таким тяжким проблемом не стояла ще Анґлія ніколи. А довелося стати перед ним аж у хвилі, коли дійшла до верха сили і влади.

Анґлія вагається. Бо оден хибний крок може їй нанести удар, який годі буде направити. І це вагання Анґлії чути скрізь і в усім. Воно відбивалося і ще відбивається на справі шлеській, австрійській, українській, російській. Це й є причиною, чому навіть европейські справи досі неупорядковані — хоч від часу побіди Антанти над Німеччиною минає вже третій рік. А богато людей дивується, кажучи: „чиж так довго тривалоб упорядкування Европи, якби були побідили Німці?" Певно, що ні. Бо вони не мали перед собою таких складних внутрішних і зовнішних завдань, які має Анґлія. Анґлійські державні мужі розуміють, що одна помилка, або оден недогляд в якій небудь справі — може їм наробити богато клопоту. І тому так зволікають з вирішуванням ріжних справ і очікують, щоби справи самі назрівали.

До тих назріваючих справ, з якими мусять числитися навіть наймогутнійші держави світа, належить безперечно також справа української державности. У великім суперництві між наймогутнійшими державами, яке очевидно приготовляється, буде кождим з них у відповідній хвилі обрахована кожда нація й кожда стара та нова сила. І кожда з воюючих сторін змагатиме до того, щоб ужити кожду силу. На випадок, коли Анґлія розійдеться з Японією й заключить союз на життя і смерть з Америкою, — Японія змагатиме до заключення союза з Росією й Німеччиною. На прикладі турецьких націоналістів бачимо, що большевизм Росії зовсім не стоїть на перешкоді її союза з буржуазною Туреччиною. Зрештою в Росії можливі всякі зміни, еволюційні й революційні. А пригноблена Німеччина піде на всякі комбінації, які дадуть їй вигляди на те, що позбудеться своїх важких зобовязань супроти Антанти. На той випадок життєвим інтересом обох анґлосаських держав, Анґлії й Америки — булоб істнування як наймогутнійшої української держави. І тоді ніхто не бувби більшим шкідником в історії Америки, як її бувший президент Вилсон, що відданнем Галичини Польщі причинився до задавлення найкращого зерна, з якого могла вирости сильна українська держава. З другого знов боку можливі всякі инші комбінації. Одначе в кождій з них — не тільки для ворогів але й для союзників Росії зінтернаціоналізована Галицька Держава може бути тільки пожадана вже тому, щоб охоронитися перед надмірними претенсіями союзника. Навіть самі Росіяни не домагаються прилучення Галичини до Росії, боячися впливу націоналістичної Галичини на Велику Україну. А прилучення Галичини до Польщі не хочуть з тої простої причини, що Галичина, зі стратеґічного й політичного погляду занадто виґідна брама для ворогів Росії.

Словом — Галицька Держава має тільки одного ворога: Польщу. Бо вже й Франція в останних часах починає дивитися на Галичину при Польщі як на причину смертельної хороби своєї приятельки.

На всякий випадок взаємовідношення чужих держав скорше або пізнійше мусять стати товчком до того, що справа української державности випливе на чисту воду. Завдання української суспільности й орґанізацій її в тім, щоби піддержати правне представництво найбільш освідомленої частини української державної території, Галичини. Піддержати морально й матеріяльно, не спускаючи з ока кождої нагоди до піддержки. Великий анґлійський проблем показує нам таку нагоду з того боку, що не досить від тепер звертатися в нашій справі нпр. до правительства в Лондоні. Бо бувші анґлійські домінії вже здобули собі великий голос у вирішуванню всіх справ заграничної політики. Значить — і їх правительства треба докладно інформувати.

І не тільки правительства, а й особи. Бо сімох людей вирішить осеню в найбільшій таємниці найважнійші справи світової політики. Ось імена тих людей: **1) Ллойд Джордж, 2) Курзон (іменем матірної Анґлії, адреса обох — Лондон), 3) Мейґен (іменем Канади), 4) Гюз (іменем Австралії), 5) Массей (іменем Нової Зеляндії), 6) Сматс (ім. Полудневої Африки), 7) Срінівасса Састрі (іменем Індійського парляменту в Дельгі).** Ті люди повинні також бути поінформовані про Галицьку Голгофту українського народу і її значіння для сходу Европи.

Уважаймож на розвиток грядучих подій і скоро примінюймося до всяких змін у міжнародній політиці.

Осип Назарук.

*) По лондонському договору уважають Галичину в сфері впливів Росії.

УКРАЇНЦІ В РУМУНСЬКІЙ НЕВОЛІ.

БУКОВИНА Й БЕСАРАБІЯ.

(Від власного кореспондента).

Сим разом хочу Вам написати про важку долю тих українських земель, які держави антанти, користаючи з безсильности України і торгуючи українською землею й народом, віддали Румунії.

З земель Великої України держави антанти на основі окремого договору віддали Румунії Бесарабію. Сей край є тільки в части румунський, а в части український, так, що по справедливости Бесарабію треба би поділити між Україну й Румунію. Але Румунія, користаючи з безсильности України, забрала цілу Бесарабію, а держави антанти затвердили се румунське насильство над українською землею.

Як живеться бесарабським Українцям під румунським ярмом, про се нема близших відомостий. Та коли їм поводиться так само, як Українцям на Буковині, то доля їх дуже важка.

Що-до Буковини, то сен-жерменський договір говорить тільки загально, що Румунія має дістати часть Буковини, якої границі мають бути означені пізнійше. З того виходило би, що Мирова Конференція мала намір віддати Румунії тільки румунську часть Буковини.

Але Румунія, яка зараз в перших днях падолиста 1918 обсадила цілу Буковину, від тоді й до нинішнього дня господарює в українській части Буковини так, як у себе дома, винищуючи Українців та переводячи румунізацію. Тай антанта поводиться так, як коли-б уважала українську Буковину частю Румунії.

На Буковині завела Румунія свою державну адміністрацію, перевела вибори до румунського парляменту, словом надала краеви характер румунської державної території.

Вся політика Румунії в українській части Буковини звертається проти Українців. Українські народні школи в українських селах касується і заводиться румунські. Румунські народні учителі, які є заняті в українських селах, дістають більшу платню як нагороду за румунізацію українського села. Так в українських селах на південь від Прута перемінено 48 українських шкіл на румунські.

Українську ґімназію в **Кіцмани** перемінено на румунський ліцей, арештували перед тим усіх професорів української ґімназії за большевизм. Українській ґімназії в **Вижниці** відібрано льокаль, так, що тепер вона може помістити ледви 100 учеників. В українській ґімназії в Чернівцях заведено 11 годин науки румунської мови на тиждень і наказано всім професорам здати іспит з румунської мови.

На церковнім полі знесено всі українські права, набуті за Австрії.

В державнім життю українська мова не має ніяких прав.

Українські організації й товариства знаходяться під поліційним доглядом.

В ряди української інтеліґенції вщіплює румунське правительство деморалізацію, перекуплює слабші одиниці і т. п.

На якусь одноцільну національну політику українська інтеліґенція на Буковині доси не спромоглася.

Бувший посол австрійського парляменту **Лукашевич** вийшов послом до ромунського парляменту проти волі українського громадянства, як урядовий кандидат. В румунськім парляменті зложив він вірнопідданчу заяву.

Українські соціяльні демократи працюють в організаційнім звязку з румунською соц.-дем. партією. Вони мають також свого посла, Кракалію.

Українська преса, без огляду на партію, знаходиться під особливими репресіями цензури.

Коли-б буковинські й бесарабські Українці сконсолідувалися, то вони все таки представляли би поважну силу в румунській державі. Та до сього ще не дійшло.

19. червня 1921.

Др. Михайло Лозинський.

ЛИСТИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

(Лист писаний до п. Осипа Логина в Джерзи Сіти, Н. Дж.).

Берно, 23. липня 1921.

Вп. Пане Товаришу!

Я знов опинився в Берні на Моравії і то на роботі. Ціла Українська Бриґада в Німецькім Яблоннім розїзджається по роботах в Чехо-Словацькій Републиці, бо при 50 сотиках стрільцеви годі там в таборі видержати. Аж тепер ми інтерновані.

Не знаю, чи є Вам відомим, на якій підставі це все переводиться. Думаю, що Ви аж надто поінформовані про це, та я подам Вам тут, як нас про це поінформовано, і прошу Вас ласкаво при евентуальній відповіді на цей лист подати свої замітки дотично цього.

І так: Бриґада від самого вже приходу до Чехо-Словацької Републики була Полякам сіллю в оці, тимбільше, що вона менше-більше мала вільну зовсім руку в своїм діланню, інтернована не була зовсім і побори мало стрілецтво такі, як чеський жовнір. На численні домагання Поляків дали Чехи позитивну відповідь для Поляків щодо інтернування ще тамтого року. Та справа проволіклась аж дотепер, бо якась добротлива рука мала передержати ці акти в шуфляді через цілий майже рік, і тому, що загальне політичне положенне Чехів до цего не примушувало. зглядно не принаглило (бож передержанне цеї Бриґади у них було також на конто чиєсь). Колиж на квестію цеї Бриґади в Чехах Поляки відповіли також в подібний спосіб квестією формовання словацьких леґіонів на польській території, ворожих геґемонії Чехів, з кандидатом на словацького президента, Єглічком, і під тимто напором мусіли Чехи податись, обі сторони взаімно пішли на уступки тай ще тимбільше, що тоді вивязувалася справа приняття Польщі до малої Антанти і тим відтягнути її від намірів понюхатися з Мадярщиною дорогою через Чехо-Словаччину. Конець кінцем вкоротці потім прийшло до Бригади 2. липня розпорядженне міністерства народної оборони, що Бриґада з тим днем має находитися в стані інтернования. Стрілецтво в таборі дістає 50 сотиків денно, старшини 5 корон; стрілецтво на роботі 2.50 корон денно, старшини 15 корон. А щоб стрілецтво не розтіклося й старшини не осталися самі без нього, зачалося горячкове висиланнє на робітничі партії, мимо того, що стрілецтва послідними часами було зовсім не богато, а навіть противно — дуже мало. Між першими і я попав сюди на роботу до Берна. Працюємо далеко за Берном на полі від 7-мої до 2-гої під жаром сонця при загортанню окопів, не вчисляючи півторагодинного часу ходу. На обід приходим о 3-тій годині. Робітничих додатків нема, узгляднень на що іншого рівнож нема.

Стрілецтво тою зміною є досить огірчене, а що найважнійше, то ця зміна наступила тоді, коли власне тепер видвигаеться справа східно-галицька. Тим то і воно сильно огірчене на Чехів, хотя, кажу, хто зна, скільки в цім винні є Чехи. В цім критичнім положенню лише вістки про скоре полагодженне східних питань його ще держать, а коли це „скоре полагодженне" довше потреває, то треба сумнівати про дальшу видержимість. До „Малопольскі" мало хто рефлектує, але в світ за очи.

Мушу згадати ще тут про це, що наші вищі, інтеліґентніщі елементи, котрі будьщобудь фіґурують між нами яко проводирі, нічого не зробили за цей 26-місячний час побуту в Чехо-Словацькій, Републиці, щоби впливнути додатно на стрілецтво, щоби була солідарність між ним а тими власне вище згаданими, і щоби зреабілітувати спосіб ведення своєї тактики в обходженню в Галичині, але противно навіть. Інакше булоб це у Чехів приміром, колиб така чеська бриґада опинилася десь в Галичині і проживала такісамі часи.

Не пишу тут тенденційно і не маю на ціли нікого провокувати, але це є факт, котрого ніхто мені заперечити не може. Наша теперішна ґенерація вславилася в тім 20-тім століттю тим безголовєм, а чорними історичними пунктами перевищила о много сумні факти української історії минулих століть. Сумно! Мусимо це надоложити, щоб нас потомки не проклинали.

Микола Бурий.

P. S. В тім моменті, коли цей лист докінчую, розвели стрільці дискусію на політичну тему. Негодують на Чехів страх, та доки Галичина є „Малопольскою", туди нізащо не поїдуть.

ВІДОЗВА ДО ВСІХ УКРАЇНЦІВ У ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

На зборах, які відбулися в неділю, 7. серпня, по Службі Божій, заложено в нашій громаді Американсько-українську Горожанську Лігу, яка має займатися ріжними старокраєвими справами. Слідуючі збори сеї Ліги відбудуться в неділю, 14. серпня, зараз по Службі Божій, в церковній гали при ул. Сусекс і Ґрін. Усі свідомі Українці з Джерзи Сіти повинні безумовно на сі важні збори прибути.

ЗА КОМІТЕТ АМЕР.-УКР. ГОРОЖАНСЬКОЇ ЛІҐИ:
Дмитро Павлик, секр.

ПОЛЬСЬКЕ СВЯЩЕНСТВО ПРОТИ СВОЇХ ЕПИСКОПІВ.

„Курієр Львовскі" доносить, що наслідком останніх виступів польських епископів, серед молодшого польського священства повстала думка колективного виступу перед Папою в справі фактичного стану річей в Польщі.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Н. С., Честер, Па. — Жаданого Вами листа ми Вам післати не можемо, бо такі річи не практикуються в жадній редакції. Натомісць ми дуже радо можемо показати сей лист Вам, або комунебудь иншому, хто зайде в тій справі до нашої редакції. На сім місци запевняємо Вас, що опублікований нами лист є правдивий, а написав його той чоловік, котрий під ним підписався. Се можуть доказати многі свідки, котрі автора листа добре знають.

ЛЕВ ЛОТОЦЬКИЙ.

Прокіп Чіпчик.

(Оповіданне).

(Докінчение).

(3)

Хлоп нічого не бачить зпід кучми, наче зпід дашка, і лиш руками вимахує. Та Жид не дасть зняти кучми, ще притовкає з верха і кричить:

— О, дивіться, панове ґазди, чи може бути вже ліпша кучма? Лиш квітку причіпити!

І хлоп бере кучму.

Аж ось і наш Чіпчик. Мошко як стій пізнав свата, що торік о тій самій порі торгував у нього кучму. Він не любив таких сватів дуже, що з ними до згоди так тяжко прийти. Коли побачив Чіпчика, аж іскри посипав з очий як вовк.

— Ого-го — почав Жид — у вас, свату, все ще та стара подерта кучма?

— Але не крадена, своя! — відтяв Прокіп.

— Торік мабуть не стало шістки, аби нову купити. Ось та кучма! та саміська!

Це сказавши, виняв зі скрині спору чорну кучму, і подав Чіпчикови.

— Та сама?

— Та! та! Я навмисне заховав її для вас.

— Щож? Кілько?

— Два ринські.

— Ов! — каже Чіпчик — уже подорожіли кучми!

— Пішли в курс! — озвався хтось із гурту.

— Кажіть, Мошку! Кілько?

Мошко видивився на Чіпчика, немов його зїсти хотів, тай Чіпчик впялив очи в Жида, немов хотів його з ніг звалити.

— Знаєте що, свату, — заговорив вкінці Жид — я вже пристаю на ту ціну, що ви торік подали. Хай чорт бере шістку! Платіть!

— Та кілько?

— Та те, що ви торік давали! Сімнядцять шісток!

— Неправда! — крикнув Чіпчик — неправда, я торік давав лише півтора ринського.

— Але сімнацять! Аби я такий рік мав! — кричав Жид.

— Коли пятнацять!

— Коли сімнацять!

— Коли ні!

— Отже так: нехай уже буде по вашому! — цідив поволи Мошко. — Спущу вам ще шістку; давайте шіснацять.

— Ні! Пятнацять; так як торік подав! — сказав Чіпчик і поклав кучму на скриню. — Ви хотіли мене, Мошку, з майки взяти, та я не з тих...

— А я вам тої шістки таки не спущу, щоб ви і чорта зїли! — закричав Жид.

— А я вам не додам тої шістки, щоби ви і дуба стали! — закричав і собі Чіпчик.

— Бачите, люди, — каже Мошко — о шістку йде! Шістки ґазда не хоче докинути!

— Бачите люде, — мовить і собі Прокіп — о шістку йде! Шістки купець не хоче спустити!

Регонуться люди. Якийсь „інклюз", не шістка. Та оба супірники аж почервоніли. Кождий міг догадатися, що поміж ними вже не прийде до згоди.

— Даєш шіснацять? — питає знов Жид.

— Ні! — каже Чіпчик.

— А кількож?

— Пятнацять, так як торік!

— А щоб ти тріс!

І Жид розсердився й кинув кучму в скриню. Чіпчик не купивши і тепер кучми, пішов уже просто до клячі.

Кум Гарасим уже зладив був коні до відїзду і вони ждали лише на Чіпчика, щоби йому подати його орудину. Та ось і він, таки в старій подертій кучмі.

— А не купили кучми? — спитала ще Гарасимиха.

— Ні! — каже Чіпчик, перевязуючи кобелю з мазницею, щоб їх перевісити на шиї клячі. — дорогі!

Гарасимиха лише поглянула на чоловіка й осміхалася, та незабаром вони й поїхали. І Чіпчик ладився сісти на клячу, аж дивиться, а довкола нього з десять Жидиків. Вибалушили очи, дивляться і дивляться. Це ще дужче розсердило Чіпчика. Закричав на Жидиків, та вони лиш язики повивалювали. Не казав уже ані слова Чіпчик, сів мовчки на клячу і поїхав. Та на здогін за ним гнався регіт Жидиків, що верещали: „Кік! кік! ер фурт нішт, ер ґайт! Аф мане мунес, ер ґайт аф зехс фісен!"

На щастя Чіпчик не розумів зовсім цьої жидівської музики.

V.

Іде Прокіп Чіпчик і з міста, та лихий як сто чортів. З очий ойого сиплються іскри. а кляча не знає, що там у души її господаря діється, пофоркує собі здорово, мабуть від полови, що за день набилася їй у ніздрі. Иншим разом був би Чіпчик поздоровив свою клячу, та сьогодні це й на гадку йому не прийшло. Мов не чує, що вона форкає. В його вухах шумить і премить харкавий голос Мошка: „А я вам тої шістки не спущу, щоб ви й чорта зїли!"

— Гм! — думає Чіпчик — гм! Може й справді нема як йому спустити тої шістки? Може й кучма тарта стільки, і я зле вчинив, що не додав такої марниці. Може і Марунька має рацію... Буде сварити! О, буде сварити! Може-б і вернутися і докинути ту шістку? Та буде кепкувати Жидисько! Ні! радше в сиру землю, в чорну могилу...

Чіпчикови ставало щораз тяжше, аж звисла на бік стара сива голова враз із подервою, заболоченою кучмою. Чорна могила!... Гей! ґей! Де Відень, де Прага, де Інсбрук, де та панночка ясна з білою квіткою, де те все?!... Далеко, ой дуже далеко! Лиш мріє, і відгуку не чути! Остався лише гріб, чорний, сумовитий... Коби хоч материнкою поріс, материнкою та розхідником... Треба буде штуркнути наперед паламареви Василеви Халупі шістку, аби хоч довше подзвонив, як він прижмурить очи... Ось і добре сталося, що не дав Машкови шістки, буде на подзвінне, довше подзвонить, довше...

І старому здалося, що справді наспів уже час, що ось-ось зажмурить очи і скінчиться його „мізерація". І поплили сльози з старечих очий...

Та ось він уже коло млинів ґрафа Потоцького, вже й на височині за Замостовим фільварком, де війско вправи відбуває. Та що се тут? Здовж на гостинці народу як набив. Що се? Питає, тай зараз ідізнався. То приїхав властитель полку уланів, архикнязь, і задля сього завели офіцири перегони. Га, думає Чіпчик, стоїть нарід, стану й я. І завернув клячу в сторону площі, де відбувалися перегони, а щоби всьому гаразд чею на одному стосику натовприглянутися, уставився з кляченого каміння, що покладено здовж гостинця.

Сидить Прокіп Чіпчик на клячі. Дивляться і він і вона з підвисшення, немов із трибуни на сю чудасію, що там твориться. Скрізь довкола площі хоруговки червоні, сині, жовті, а всіма вітер так фуркоче, фуркоче... В одному місці офіцирів повно; одні на конях, а другі таки так, а всі від золота і срібла а жсяють. Дивиться Чіпчик, хапає все старими очима, аж піднісся на клячі. І немов стовп замячів посеред народа і мусів кождому впасти в очи. Ба й сонічко, що вже схилялося до долу, зупинилося на його старому лиці, на сивому волосю, що добувалося з під кучми, і на самій кучмі, тій подертій, забалоченій...

Ось і заглянули офіцири старого Прокопа Чіпчика з Ценева на клячі. Бо як вже було й не заглянути? Він високий, високий, а кляча така малесенька, лиш вухами стреже. Заглянули, вже й гуторять щось поміж собою. Вкінці підїздить один із них на бистрому вороному кониви до здивованого Чіпчика і кличе:

— Ге, ґаздо!

— Що? — питає Прокіп, ладячися зїхати зі стосика. Він гадав, бачите, що офіцира надесло, аби насварив на нього за каміння. Цеж офіцир цісарський тай каміння цісарське. Та офіцир молоденький лиш осміхнувся до старого.

— Бадю! — каже дальше офіцир — може-б ви мали охоту попробуватися зі мною в перегоні?

— Як то? — питає Прокіп вибалушивши широко баньки.

— Ось там, ця велика чорножовта хоругов! Бачите?

— Таж, бачу!

— То мета! Поскакаємо оба до ньої. Хто скорше стане у мети, тому панове офіцири виплатять 30 ринських.

— Справді? А ну забожіться!

— Ось моя рука!

Се сказавши подав офіцир свою руку в біленькій блискучій рукавичці старому Прокопови.

Прокіп якийсь час іще надумувався, та вкінці згодився. І ось вїхали на площу, висипану білим піском, молоденький офіцир на бистрому кони і старий Прокіп на сухоребрій шкапі. Як стій обступили довкола обох супірників усі офіцири. Розпитують його про його давню вояцьку службу, про Італію, про те, де й кілько разів був „у огни". Все розвідали. І чудно, дуже чудно виглядав старий, сивий мов голуб дідуган поміж гурмою обсипаних золотом офіцирів. Здовж гостинця розлягався голосний регіт. Та Прокіп не зважав зовсім на тее. Ні! він справді надіявся перегнати офіцира. І чомуж би ні, цеж його лиса!...

— Тож зачинаємо? — питає офіцир.

— Зараз, зараз, бо тут іще з тою кобелею та мазницею треба якийсь лад зробити, заваджалоб, — каже Прокіп і зняв зі шиї клячі свою орудину.

— Це потримає ось цей вояк, — завважав якийсь офіцир, і вояк прискочив, аби взяти кобелю та мазницю від Прокопа. Та Прокіп, заки віддав, ще наказував вояка:

— Уважайте, пане вояк, уважайте, аби не перевернути мазниці, бо повна; тай у кобели... там цукор — стара покашлює, уважайте.

Ось і дали знак трубкою. Супірники уставилися в один ряд. Поклепав рукою офіцир свого коня, що дер під собою землю, поклепав і Прокіп свою лису, хоч вона й не догадувалася, відкіля прийшла до такої ласки. Затрубів горніст у друге й оба супірники пустилися до мети. Всі що дивилися на цю чудасію, бачили як офіцир навмисно зупиняв коня, щоби дати перегнати себе Прокопови. Та Прокіп цього зовсім не бачив. Нагнувся до шкапи і пустився чвалом до мети. Жене. А щоби додати клячі гарту, валить обцясами в живіт, що бідна лиса аж хвостом крутить. Садить Прокіп, садить. Кучма злетіла, та і це не зупинило завзятого їздця. Жене як вітер. Вкінці дочвалював до мети. Обертається і бочить, як офіцир і собі тепер чвалює завзято за ним.

Засміявся сердечно старий і каже:

— Файний ваш коник, паноньку, та не пара моїй кобилці... О, що ні, то ні! Я і зайчика дігнав би.

І ось конець. Старому виплатили 30 зр. і він поїхав до дому.

Якось недавно був я в Ценеві на цвинтари, і мені показали люди довгий гріб, де мав супочинок і не потребував уже сваритися з Мошком за кучму старий Прокіп Чіпчик.

Гріб уже був добре поріс материнкою і розхідником. Ще й оповідали мені люди з Ценева, що як старий Чіпчик помер, то паламар Василь Халупа дуже довго дзвонив. Сварили панотець і старший брат на паламара, аби не зривав дзвонів, та не помогло. Дзвонив зо дві години: знати, старий Чіпчик мусів йому щось іще за життя всунути в жменю.

Тростянець, 23. 8. 1903.

ДОПИСИ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Одні будують, другі руйнують.

Наші українські місцеві патріоти зачинають братися до народної роботи, і то таки добре, але і тутешні мальчики не сплять; вони готуються до великого атаку. Ось най послужить хотьби такий факт:

Дня 31. липня о. М. Залітач заповів в церкві по Службі Божій збори на годину 2.30 пополудни. В означенім часі і місци зійшлися щирі Українці, щоби порадитися над недолею свого рідного краю. Збори отворив короткою промовою М. Чагарин, а відтак забрав слово о. М. Залітач. Хоть він був хорий, то таки народна справа змусила його прийти на збори. Він говорив за позичку національної оборони Східної Галичини, прочитав зі „Свободи" зазив нашого правительства та доказував потребу купування бондів для оборони нашої нещасної батьківщини з рук ненаситного Ляха.

По скінченню реферату о. Залітача Чагарин поспитав, чи хто з присутних не хоче забрати голосу в тій справі. До слова зголосився оден з мальчицького табору і почав кричати, що бондів не треба купувати, що Петрушевичеви не можна вірити, бо він не є Українець. Але в ту мить Чагарин відібрав мальчикови голос; а о. Залітач дав йому порядну відповідь.

По тім забрав слово С. Леміщка, котрий доказував, що нам конче треба помагати нашому одинокому правительству, бо тільки наше правительство боронить Східну Галичину. Він казав, що нам нема чого чекати божого змилування, яке має прийти з Великої України, бо тепер навіть найтемнійший повинен зрозуміти, що під пору се пусті надії. Петлюра за ціну Східної Галичини і других українських земель хотів купити мир від Польщі; таксамо зробив Раковський. Отже ті правительства були і є мачухою для нас, тому нам самим треба братися до визволення нашої нещасної батьківщини. На останку завізвав присутних, аби зложили по пару центів на телеґрами. На сей зазив присутні почали приходити до стола і зложили $35.00.

Після того дебатовано спокійно над потребою утворення комітету до продажі бондів. Декотрі люди радили, щоби сею справою занявся комітет несення помочі рідному краєви. Урядники сего комітету почали складати свої звіти і підчас того прийшло було до невеличкої перепалки. Через те справу відложено до другої неділі. Тут можна би зробити урядникам згаданого комітету увагу, щоби вони особисті дискусії перевели у себе в дома, а на збори щоби приходили з якимись готовими плянами, і то без особистих ураз та непорозумінь.

Тепер, український народе, кличу до тебе: Не слухай ворогів свого народу, не дивися на тих, котрі мають закаменілі серця, бо вони затратили почуття людини. Не слухайте, добрі люди, того, що пишуть ті виродні вісти і той молоток, але помагайте своїй нещасній країні скинути з себе проклятe ляцьке ярмо. Держім високо свій народний стяг, говорім про наші кривди цілому світови так голосно, щоб аж можні сего світа здрігнулись і забрали ту дику тічню з нашої землі. До згоди, до любови, до єдности, а тоді між нами жаден ворог не буде мати місця.

Кінчу ту свою допись окликом: Нехай жиє український народ! Нехай жиє Східна Галичина і її уряд на чолі з президентом Петрушевичем! Проч із зрадниками і з тими всіми, що хочуть бути рабами Москви або Варшави! Нехай жиє Воля!

Трохим Верниволя.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА

ЕЛІЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ. Тов. „Запорожська Січ", від. 234, повідомляє, що надзвичайний мітінг відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 14. серпня, в гали Лютвіна під ч. 69 Савтпарк стр. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Проситься всіх членів, аби принесли оставшися з пікніку тікети. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — К. Пілат, предс.; С. Чечель, секр.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Отсею дорогою повідомляєсь усіх членів Лігі Українців, американських сітізенів в Філядельфії, Па., як також Українців бувших американських жовнірів що **Звичайний мітінг** Ліги відбудеться **сеї неділі, дня 14. серпня 1921** в галі Українських Горожан, 822 Норт Френклін стр., Філядельфія, Па., точно о годині пів до семої вечером. З причини, що є дуже важні справи до полагодження, длятого проситься усіх, аби конечно на сім мітінгу явились.

ЗА УРЯД ЛІГИ:
Теодор Грицей, предс.,
Андрій Шостак, секр.

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ У. Н. С.
МОЛОДЕЧИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
за місяць липень 1921 р.

ПРИХІД:

Від	Вплатив	Від	Вплатив
1.	13.75	165.	9.00
2.	5.90	168.	10.35
3.	3.25	170.	7.90
4.	1.35	174.	3.83
5.	3.85	175.	3.15
7.	22.50	176.	2.95
9.	16.00	179.	10.60
10.	2.03	181.	9.22
14.	1.15	182.	4.50
15.	3.40	192.	1.50
16.	5.18	193.	6.75
18.	11.05	196.	1.40
21.	1.13	198.	2.05
22.	7.45	200.	7.20
24.	4.50	203.	3.40
25.	1.00	206.	11.70
28.	13.75	208.	1.80
29.	3.85	209.	7.45
30.	4.75	210.	5.75
38.	25.05	211.	4.75
39.	3.75	213.	16.00
41.	4.35	218.	16.05
42.	4.05	220.	9.00
44.	10.80	221.	2.70
45.	5.17	223.	7.70
51.	4.28	224.	90
52.	90	225.	1.00
53.	2.70	226.	1.55
57.	2.95	228.	5.25
58.	3.20	229.	5.18
60.	90	230.	9.90
61.	6.75	232.	1.40
62.	3.85	234.	18.75
63.	38.51	237.	11.85
64.	3.34	239.	5.25
65.	6.55	241.	3.15
66.	68	243.	16.65
67.	1.80	244.	25
68.	2.50	245.	10.15
70.	11.48	147.	16.95
73.	1.83	248.	1.15
75.	4.35	250.	1.80
78.	4.50	251.	4.40
80.	68	258.	3.38
81.	3.85	259.	10.63
83.	7.45	262.	1.40
85.	11.35	270.	15.30
87.	9.00	274.	8.10
90.	11.30	276.	26.35
91.	12.20	278.	6.80
94.	3.45	282.	9.75
96.	7.20	283.	5.75
97.	1.25	288.	8.55
99.	16.43	289.	7.45
100.	3.45	295.	2.95
102.	12.60	296.	2.50
103.	1.80	300.	9.68
104.	14.85	301.	8.55
105.	6.30	308.	14.20
106.	3.95	316.	4.75
108.	6.55	317.	1.80
109.	3.60	320.	2.25
112.	6.55	321.	3.48
113.	6.55	323.	4.00
114.	1.80	324.	5.65
116.	1.15	326.	7.65
120.	3.50	332.	2.95
121.	7.65	338.	20.05
123.	1.80	339.	10.40
124.	7.65	341.	3.85
128.	2.05	342.	10.75
130.	1.80	347.	2.25
131.	1.65	357.	1.35
132.	22.50	363.	4.35
133.	5.85	364.	3.38
135.	3.15	367.	2.50
136.	10.00	369.	5.65
137.	5.25	370.	6.55
142.	7.85	371.	5.40
146.	2.05	379.	4.35
147.	21.15	380.	3.15
149.	4.50	384.	7.90
155.	23.25	385.	1.60
159.	3.83	388.	4.35
160.	11.70	396.	4.30
161.	3.20		
		Разом	1.142.00

РОЗХІД:

Посмертне по бл. п.:

Юрій Рихель, в. 7	200.00
Платня робітника	125.00
„Свобода" за друки	23.75
Розходи канцелярійні	14.82
Разом	363.57

ЗІСТАВЛЕННЄ.

Прихід за липень	1.142.00
Розхід за липень	363.57
Готівка з кінцем місяця липня остає	778.43

С. Ядловський, гол. пред.;
В. Левчик, гол. касієр;
Р. Слободян, г. фін. секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщення, за більше разів даєсь відповідний опуст. Дворазове оголошення з 5 стрічок $1.00.

Пошукую **НИКОЛУ НАНАСІЙ**, котрий в 1914 року перебував в Азії, Albay Pliliroien Legaspi. До Америки мав приїхати в 1920 році. Походить з села Угринківці, пов. Заліщики. Пошукую в справі краєвій. Хтоби знав про него або він сам, прошу писати на адресу: K. MYRONIUK, 487 Colombus Ave., New York City. 87-8

НА ПРОДАЖ бучерня і ґросерня в українській і польській околици. Торговля істнує вже 36 літ. Спродам за низьку ціну з причини виїзду до старого краю. Голоситися до: ALEXANDER KOWALEWSKY, 353 Henderson St., Jersey City, N. J. 87-89

УНІВЕРСАЛ ІНДУСТРІЯЛ ДІСТРІБЮТІНГ КОМПАНИ повідомляє всіх Родимців, що її офіса перенесено з під 332 E. 14-ої улиці на Бродвей, 1416, Ню Йорк Сіти (Рум 513). Потребуємо ще 12 Сейлсманів. Платня від $25 і більше тижнево. Голоситься на тут подану нову адресу: 1416 Broadway, New York City. 79-202

Пошукую свою сестру з дому **ГАНДЗЯ ШОПЯК**, з села Цеглова, повіт Скалат, Гал., і швагра **МИХАЙЛА САСА**, також відтам. Хтоби про них знав або вони самі, нехай зголосяться до: СТЕФАН ШОПЯК, Ukr. Vojensky Tabor „B", Josefov, Checho-Slovakia, Europe. 86-87

ДЯКОУЧИТЕЛЬ консерваторист, пошукує посади від 1. вересня. Є знаменитим учителем школи діточої і музики оркестральної, відповідний аматор театральний, з виробленим мельодійним тенoровим голосом. Є охочий до праці; молодий і самотний. Котра парохія жадалаб собі; прошу мене ласкаво повідомити на адресу: PAUL GAZDUN, profesor, 409 East 6th St., New York City. 83-88